

18 Νοεμβρίου 2016

# Το Άγιον Όρος και η παιδεία του γένους μας (Ιερά Μονή Ιβήρων Αγίου Όρους)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιον Όρος](#)





Συγγραφέας: Συλλογικό  
Εκδότης: Ιερά Μονή Ιβήρων  
Αριθμός Σελίδων: 85  
Έτος Έκδοσης: 06-2003

### Προλογικό σημείωμα:

...Το 1984 η Ιερά Κοινότης του Αγίου Όρους θεώρησε σκόπιμο, εξ αφορμής κάποιων αντιδράσεων και συζητήσεων που είχε προκαλέσει η καθιέρωση της δημοτικής ως επίσημης γλώσσας τής χώρας, να απευθύνη ένα λόγο προς τον ελληνικό λαό για το γλωσσικό θέμα και την παιδεία γενικώτερα, όπως αυτά αντιμετωπίζονται από την αγιορείτικη παράδοσι και ζωή.

Το κείμενο αυτό έγινε τότε θετικά δεκτό από την ελληνορθόδοξη συνείδησι.

Επειδή η τελευταία έκδοσι έχει προ πολλού εξαντληθή και κάποια από τα θιγόμενα θέματα δεν είναι απλώς εποχιακά, αλλά αφορούν σε σταθερές θέσεις τής πίστεως, του ήθους και του πολιτισμού μας, πολλοί αδελφοί -κυρίως νέοι και εκπαιδευτικοί- μας ζητούν το τεύχος.

Γι' αυτό θεωρήσαμε καλό, αφού το συζητήσαμε με τους αρμόδιους αδελφούς, να προχωρήσωμε στην παρούσα έκδοσι αφαιρώντας απλώς ελάχιστα στοι-χεία που σχετίζονται με γεγονότα και καταστάσεις τής τότε εποχής.

Ευχόμεθα η νέα επανέκδοσι, διά πρεσβειών τής Κυρίας Θεοτόκου και του αγίου

Κοσμά τού Αιτωλού, του μεγάλου διδασκάλου του Νέου Ελληνισμού, να βοηθήσει, έστω και λίγο, τους αναγνώστες στην εύρεση του σωστού δρόμου πάνω στα θέματα της ζωής και της παιδείας μας.

Αρχιμ. Βασίλειος Ιβηρίτης

Από το αξιόλογο ιστολόγιο Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ αντιγράφουμε ένα εκτενές απόσπασμα του βιβλίου:

#### ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ

Συχνά ακούγονται τα ερωτήματα: μήπως όλο αυτό που ονομάζουμε νεοελληνικό πολιτισμό (ήθη, έθιμα, παιδεία, αγωγή...) ήταν κάτι καλό, είχε πράγματι αξία, αλήθεια και ενότητα, αλλά ήταν για μια εποχή που πέρασε;

Μήπως άλλαξαν οι συνθήκες τής ζωής μας τόσο και έτσι, που εκ των πραγμάτων είμαστε υποχρεωμένοι να προσαρμοσθούμε στα νέα δεδομένα;

Ο τεχνικός πολιτισμός, η βιομηχανική ανάπτυξη, τα μεγάλα αστικά κέντρα, τα μέσα ενημερώσεως (τηλεόραση, τύπος), ο τουρισμός, η εύκολη μετακίνηση ανθρώπων, η διακίνηση ιδεών και εμπορευμάτων, δεν δημιουργούν νέες συνθήκες ζωής σε κλίμακα παγκόσμια;

Μπορούμε σήμερα να μιλήσουμε για ήθη και έθιμα χωριού, νησιού, επαρχίας, όπως παλιά; Δεν αλλοιώνονται όλα; Δεν προχωρούμε τώρα σε μια νέα αγωγή, κοινή γλώσσα, ήθη, έθιμα, που δίδονται έτοιμα, με νεωτερισμούς και ρεύματα πολιτιστικά και πολιτικά που έρχονται από κάποια κέντρα;

Δεν έχει μια άμεση σχέση το περιβάλλον, ο χώρος όπου ζη κάποιος, με την αγωγή που παίρνει;

Και πάλι, η αγωγή, ο τρόπος που αναπτύσσεται κάποιος, δεν θα ρυθμίσει εν πολλοίς τον χαρακτήρα τής δημιουργίας του, της τέχνης του, και τον χώρο τής ζωής του;

Για να είμαστε προσγειωμένοι, αυτές είναι, είτε το θέλομε είτε όχι, οι νέες συνθήκες όπου ζη ο πολύς κόσμος, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Και κάθε άνθρωπος και κάθε πολιτισμός δίδει εξετάσεις σ' αυτόν τον χώρο, μ' αυτούς τους όρους, που ορίζει η νέα και αναπόφευκτη για όλη την υδρόγειο κατάσταση.

Είναι απειλή ή ευλογία; Είναι καλό ή κακό; Είναι καλύτερο να μην υπήρχε αυτή η τεχνική πρόοδος; Μήπως τελικά δεν είναι πρόοδος;

Αυτά είναι ερωτήματα σοβαρά, στα οποία δεν καλούμαστε τώρα να απαντήσουμε. Αυτό που αντιμετωπίζουμε, είναι το πρόβλημα: τί θα κάνουμε;

Αυτό που ονομάζουμε νεοελληνικό πολιτισμό τί είναι; Ποιά η φύσι και η αντοχή του; Μήπως έφτασε το τέλος του; Μήπως μοιάζει η περίπτωσί μας με εκείνη δύο πρωτογόνων λαών: ο πρώτος λάτρευε ένα δέντρο σαν θεό, μέχρις ότου έφθασε ο πολιτισμός, πέρασε ο αυτοκινητόδρομος, ξεριζώ-σε το δέντρο, και εξαφάνισε τον θεό· ο δεύτερος λάτρευε ένα βουνό, αλλά οι περισσότεροι από τους ιθαγενείς έφυγαν εργάτες στην Ευρώπη, και έχασαν τον θεό τους.

Ο πολιτισμός μας -η καρδιά και η δύναμί του- δεν έχει καμιά σχέση με τέτοιες περιπτώσεις. Ανέτειλε εκ του Τάφου. Γεννήθηκε και ανδρώθηκε μέσα σε δυσκολίες. Πολλές δοκιμασίες καταλυτικές, ποικίλων μορφών και ειδών, πέρασαν από πάνω του, όμως δεν ξεριζώνεται εύκολα, αλλά θεριεύει. Πολλές φορές, όχι μια, ξενιτευτήκαμε οι Έλληνες και δεν χάσαμε την πίστι μας και τον χαρακτήρα μας, αλλά τότε συχνά τα είδαμε καλύτερα και τα ζήσαμε πιο δυνατά.

Είναι αλήθεια ότι έχει άμεση σχέση ο χώρος που ζη κάποιος και η αγωγή που παίρνει. Και, αντίστροφα, η πνευματική καλλιέργεια και το επίπεδο της παιδείας του φανερώνεται με το πως διαμορφώνει τον χώρο τής ζωής του, τα σπίτια και τις πόλεις του. Και σ' αυτό δώσαμε ήδη εξετάσεις και ξέρομε τα αποτελέσματα: τόσο γρήγορα δημιουργήσαμε τον κακοήθη υδροκεφαλισμό τής Αθήνας, που βασανίζει το ένα τρίτο του πληθυσμού τής Ελλάδος. Και στην ανάπτυξι του τουρισμού, που τόσο ποθήσαμε, δεν βάλαμε κανένα φραγμό, όπως γίνεται σε άλλες χώρες που σέβονται τον εαυτό τους, και βλέπομε τα αποτελέσματα.

Μήπως κάποια κέντρα ελέγχου δεν λειτουργούν σωστά; Μήπως πήραν, ή δώσαμε την ευθύνη για τα μεγάλα θέματα της ζωής μας σε άτομα άσχετα και ακατάλληλα;

Πώς στους τέσσερις αιώνες τής Τουρκοκρατίας άντεξε ο λαός, η πίστι του, η συνείδησί του; Πού βρίσκεται σήμερα αυτή η δύναμι του λαού, που βλάστησε από τα σπλάχνα του τον Ακάθιστο Ύμνο και τα δημοτικά τραγούδια, που έπλασε την Αγια-Σοφιά και τις πανάγιες εκκλησίες μετά την πτώσι τής Πόλεως; Έχει να δώσει και να πη κάτι σήμερα; Ή μήπως μερικοί βρήκαν κάπου αλλού κάτι πιο πολύτιμο και ευφυές και, περιφρονώντας την πίστι και την αίσθησι του λαού, προσπαθούν να του το επιβάλουν;

Γιατί στο θέμα τής παιδείας να αλληθωρίζωμε, στον τόπο που γεννήθηκε η παιδεία; Γιατί, μετά το 1821, ακόμη παραπαίομε; Γιατί κάνομε ατέλειωτες προτάσεις, μεταρρυθμίσεις, αλλαγές, κι όλο βρισκόμαστε στη θέσι μηδέν; Γιατί ο ένας μεταρρυθμιστής αναιρεί τον άλλο, και όλοι οδηγούν στην ίδια στείρωση;

Ζώντας στο Άγιον Όρος βλέπομε τα πράγματα από μίαν άλλη πλευρά. Έχομε μίαν άλλη θέα τής περιοχής, που φανερώνεται σε μάς μέσα από τον παραδοσιακό χώρο και τον τρόπο της αγιορειτικής ζωής. Θα θέλαμε να σας το κοινοποιήσωμε, γιατί όλος αυτός ο χώρος και τρόπος ανήκει σε όλους.

[...]

Γιατί να μην μπορή ένα σημερινό παιδί... Να σταθή σε τόπο αποστολικό, όπως λέει ο άγιος Κοσμάς; ...Να περάση στην αιωνιότητα ψυχή τε και σώματι από τώρα, σαν τον Μακρυγιάννη; Να δεχθή τον Χριστό συν Πατρί και Πνεύματι μέσα στην ψυχή του, στο είναι του;

Να μιλήση πρωτότυπα και ελεύθερα. Να διοργανώση υπεύθυνα. Και να πολιτευθή συνετά.

Να δώση λύσεις σε προβλήματα ακατάπαυστα νέα. Να του είναι όλα απλά, συνηθισμένα, τετριμμένα και εύκολα, τα πιο δύσκολα και πρωτάκουστα και δαιμονικώς μπλεγμένα. Να κάμη συντροφιά στους ανθρώπους. Να αγαπήση τον Χριστό και να ενωθή αδιάρρηκτα με τους αδελφούς του και τες αδελφές του. Να μην αφήση κανένα θηρίο να τους κατασπαράξη. Να μιλήση και να συμπεριφερθή γαλήνια και αδυσώπητα και στους θηριώδεις ανθρώπους. Να τους δαμάση. Να τους ημερέψη. Να τους κάμη να εμέσουν το δηλητήριο. Και να αξιοποιήση τα καλά στοιχεία που έχει η φύσι τους, το είναι τους, η προσπάθεια, η ιδεολογία τους.

Να σταθή σε τόπο ακρογωνιαίό, σαν εύθραυ-στο παιδί, σαν άκμων τυπτόμενος· προφήτης, ηγέτης, που ανασυγκροτεί, ανιστά την πεπτωκυίαν σκηνήν, το μεγαλείο τού ανθρώπου. Σαν τον άγιο Κοσμά, το καύχημα του Γένους μας και του ανθρωπίνου γένους.

Γιατί να δίνωμε στα παιδιά πράγματα κακο-ρίζικα, μικρά, στενά, ξέψυχα, μίξερα; Γιατί άψυχα, ανούσια, που προκαλούν ναυτία;

Γιατί χωρισμένα, σχιζοφρενικά, αντιμαχόμενα, διαλυμένα σαν κομμένο γάλα;

Γιατί να μη ζωοποιηθούν με τούτο το ένα πνεύμα που δίδει νόημα στο καθετί και ξεπερνά τον θάνατο; Πού φέρνει τον άνθρωπο στα υπέρ φύσιν και γεμίζει την τωρινή του ζωή, τη μικρή και συνηθισμένη, με αίγλη και χάρι πρωτόβλεπτη και

ανέκλειπτη;

Γιατί να μην ανάψουμε τη λαμπάδα τής ζωής τού παιδιού απ' εδώ; Να δώσουμε σ' όλα τα παι-διά τη δυνατότητα, πλησιάζοντας τους πυρφόρους και θεοφόρους τούτους ανθρώπους, τους Αγίους μας, να γίνουν κι αυτά άνθρωποι ζωντανοί, αυθόρμητοι, φοβεροί τοις υπεναντίοις, ατρόμητοι σε κάθε κίνδυνο, σε κάθε απειλή, φοβεροί στον ίδιο τον θάνατο;

Και να είναι ταυτόχρονα λεπτοί, ευαίσθητοι, παρηγοριά για κάθε κατατρεγμένο και πληγωμέ-νο, για κάθε πλάσμα, για όλη τη δημιουργία, που συνωδίνει και συστενάζει, περιμένοντας και αυτή την ελευθερία της από τα ελευθερωμένα τέκνα τού Θεού.

Γιατί να μη δώσουμε έτσι τη δυνατότητα στον καθένα να ακολουθήση τον δρόμο του, την κλήσι του, την αγάπη του; Να γίνουν τεχνίτες, επιστήμονες, εργάτες, αγρότες, έμποροι, καλλιτέχνες. Και να νοιώθουν ότι όλα είναι άγια, σεμνά, γεμάτα φώς, χάρι, αιωνιότητα: τα πρόσκαιρα, τα μικρά, τα υλικά, όταν είναι ευλογημένα από τον Θεό. Να κάμουν έτσι όλες τις δουλειές, να εξασκήσουν τα επαγγέλματα, τις τέχνες και επιστήμες, σαν ιερά διακονήματα, εργόχειρα, σαν μια μορφή προσευ-χής, τρόπο προσφοράς και αγάπης προς τον Άλ-λο.

Να νοιώσουν, να καταλάβουν ότι δεν υπάρχει διχασμός στη ζωή τού ανθρώπου, δεν είναι πνευ-ματικό το μη υλικό, αλλά το γεμάτο με τη χάρι τού Θεού, που χαρίζει τον Παράδεισο από τώρα σ' ολόκληρη την ύπαρξι του ανθρώπου.

Και μεγάλος δεν είναι ο ικανός, που μπορεί να συνθλίψη, να πληγώση, να χτυπήση τον άλλο. Με-γάλος είναι ο ελάχιστος, ο ευαίσθητος, ο ταπει-νός, ο αγαπών, που δέχθηκε τη χάρι τού Θεού και είναι ανίκανος να κάμη κακό στον άλλο, ανίκανος να τον πληγώση. Και ικανός να υποφέρει, να υπομένη, να πεθαίνη αυτός από αγάπη, για να ζουν, να προκόβουν, να χαίρωνται οι άλλοι, που δεν χω-ρίζονται από τον ίδιο τον εαυτό του.

Έτσι, να μάθουν, σαν τον άγιο Κοσμά, να μιλούν, να γράφουν, να διοργανώνουν σχολεία και κοινωνίες. Να κτίζουν πόλεις, χωριά, σπίτια που να χωρούν τον άνθρωπο, να είναι ανθρώπινα, ώστε ζώντας εκεί ο άνθρωπος να παίρνη αφώνως και ακόπως σωστή αγωγή.

Να τραγουδούν, να ψυχαγωγούνται, και να εί-ναι πράγματι όλα ψυχής αγωγή και θεία δοξολογία και αναγωγή ολοσώματη σε ουράνια παράκλησι.

Και να προχέεται ειρήνη, γαλήνη, ευλογία, φως, ανάπαυσι, από τους ίδιους και από τα έργα των χειρών και του νοός των.

Έχει τότε ο άνθρωπος ο αδύνατος δύναμι ακαταγώνιστη. Διορθώνει τα κακά. Αξιοποιεί τα κα-λά. Θεραπεύει τα ασθενή. Και τα κάνει όλα με τη δύναμι και την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, που όλον συγκροτεί τον θεσμόν τής Εκκλησίας και την προσωπική ζωή τού κάθε πιστού.

\*\*\*

Είναι σαφέστατη η τοποθέτησι του αγίου Κοσμά. Αν ζούσε εν σαρκί σήμερα, ήρεμα και ασυζήτητα, χωρίς να χαρίζεται σε κανέναν, ούτε να χρονο-τριβή, θα έκλεινε τα υπάρχοντα σχολεία. Θα άνοι-γε άλλα. Είναι ειδωλοκλάστης αναντιμετώπιστος. Και φίλος τού ανθρώπου. Ανασταίνει την εικόνα τού Θεού στον άνθρωπο, στον λαό.

Θα ήταν τόσο διακριτικός, ήρεμος και λεπτός, που θα μας έπειθε όλους εσωτερικά ότι έτσι έπρεπε να γίνη. Και θα ήταν τόσο άτεγκτος ο λό-γος του, που δεν θα χωρούσε καμιά αντίρρησι από κανέναν επιπόλαιο. Έτσι, που όλοι εμείς που μιλού-με για νέα ζωή, έξω από την όντως Ζωή, θα πα-ρασυρόμασταν, σαν αθύρματα ανάξια λόγου, από σίφουνα που μεταθέτει όρη εις καρδίας θαλασ-σών.

Αν ο άγιος Κοσμάς ζούσε...

Ο άγιος Κοσμάς ζη, υπνώττει αγρύπνως στην καρδιά τού λαού. Ο λαός, ο πάλι βασανισμένος και κουρασμένος, περιμένει τον Κοσμά τον Αιτωλό να του δώση τα παιδιά του, για να τα ευλογήση, να τα αγιάση, να τα βάλη στα σχολεία του. Να τους δώση την αγωγή του. Να τα κάνη νέους Κο-σμάδες. Να χαρούν τούτη τη ζωή και την άλλη. Και να τους αποκαλύψη πως τούτη είναι ενωμένη με τη χάρι τής άλλης.

\*\*\*

Μετά απ' όλα αυτά μας ρωτούν: Είστε υπέρ της δημοτικής ή υπέρ της καθαρευούσης;

Δεν είμαστε ούτε υπέρ της καθαρευούσης ούτε υπέρ της δημοτικής. Είμαστε κατά του ψέματος και του εμπαιγμού. Και είναι ψέμα και εμπαιγμός και όπως διδασκόταν και επιβαλλόταν η απλή καθαρεύουσα, που δεν άφηνε τον μαθητή να προχωρήση στη ζωντάνια τής σύγχρονης λαλιάς. Σαν να ήταν βέβηλη η γλώσσα τού αγίου Κοσμά, του Μακρυγιάννη, όλου του λαού μας· σαν να μην εκβάλλη ο μεγάλος ποταμός τής Παραδόσεώς μας στη γλώσσα και το ήθος τού λαού. Και σαν να υπάρχη άλλος καλύτερος τρόπος για να μπησ στο μυστήριο και τη χάρι τού

αρχαίου κόσμου, και όχι η μαθητεία, η άμεση επαφή και κοινωνία ζωής με τούτο τον λαό τού Θεού...

Και είναι πιο μεγάλο έγκλημα και ευήθεια η σημερινή παρεκτροπή, με το κόψιμο των ριζών· να μην αφήνη να τραφή η γλώσσα από τις ρίζες των χιλιάδων ετών που προηγούνται. Σαν να μπορή να ζήση δέντρο χωρίς ρίζες. Σαν να μπορή να τραφή η γλώσσα, η ζωή μας, χωρίς την άμεση επαφή και προσωπική γνώσι αυτών που προηγήθηκαν.

Και αν αυτό δεν κάμη το σχολείο, αν δεν δώ-ση στο παιδί τη δυνατότητα, με τις γνώσεις και τη γλώσσα που θα μάθη, να έρθη σε άμεση προσω-πική επαφή και γνωριμία με αυτούς που το γέννη-σαν και διαμόρφωσαν την ιστορία και τον πολιτι-σμό που έχει· αν αυτό δεν κάμη, τότε τί προσφέρει το σχολείο στο παιδί;

Έπρεπε, μόλις η δημοτική έγινε επίσημη γλώσ-σα τού κράτους, να αυξηθή η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών, για να βρεθή μια ισορροπία. Να ενημερώνεται ο μαθητής για όλη τη ζωντανή εξέλιξι της γλώσσας, που έχει τόση σημασία για τη γνώσι του τόπου του, της ιστορίας του, του χαρα-κτήρα των ανθρώπων· και που είναι απαραίτητο όργανο η γνώσι αυτής της διαχρονικής γλώσσας, για να γνωρίση ο μαθητής και τον ίδιο του τον εαυτό. Να εγκεντρισθή στη ζωντανή παράδοσι. Και να παίρνη δύναμι, για να ρυθμίζη υπεύθυνα και προ-σωπικά τα της δικής του ζωής.

Τώρα η εκπαίδευσι τον αφήνει έκθετο σε κά-θε κίνδυνο και απειλή, άρριζο, έτοιμο να πέση με το πρώτο φύσημα κάθε ανέμου.

\*\*\*

Αλλά φέρεται ως επιχείρημα ότι η απλοποίησι γί-νεται για να μην κουράζωνται τα παιδιά. Γι' αυτό, καταργείται η διδασκαλία τής γλώσσας των πα-τέρων μας. Γι' αυτό, καταργούνται οι τόνοι.

Και ποιός μας είπε ότι δεν θέλει ή δεν πρέπει το παιδί να κουράζεται;

Πρέπει αυτός που δίδει την αγωγή και προσ-φέρει παιδεία να ξέρη ποιός κόπος θα ξεκουράση τον μαθητή και ποιιά ξεκούρασι θα τον φέρη σε αδιέξοδο και ναυτία. Ποιά αγωγή θα τον φέρη στην ελευθερία τού πνεύματος, θα τον ανδρώση, και θα είναι ευγνώμων γι' αυτόν που του έμαθε πού και πώς να κουράζεται, για να ξεκουράζεται τώρα στην πηγή της ζωής, τη χαρά που νικά τον θάνατο, όπου τον οδήγησε ο κόπος τής παιδείας.



Ποιός μας έδωσε το δικαίωμα, από πού το πήραμε, να καταδικάζουμε δια μιας σ' αυτή τη ζο-φερή αμάθεια όλα τα παιδιά;

Ποιός μας είπε, πού το βρήκαμε γραμμένο ότι όλα τα παιδιά είναι τόσο αφελή και τιποτένια, και χωρούν οι προοπτικές, οι δίψες, οι εφέσεις και απαιτήσεις τους στα στενά και στυγνά όρια που θέτει η αγωγή που τους δίδεται;

Ποιός μας είπε ότι μόνη τους φιλοδοξία είναι να γίνουν απλοί τεχνικοί· εξαρτήματα, για να συ-νεχίση να καλοδουλεύη τούτη η μηχανή, που βλέ-πει όπως βλέπει τον άνθρωπο, που διοργανώνει έτσι τη ζωή του, που κτίζει μ' αυτόν τον τρόπο τις πόλεις του; Αυτή η μηχανή που πολτοποιεί, κάνει ανδράποδο τον άνθρωπο, την ευγένεια, την κο-ρωνίδα τής δημιουργίας...

Και ποιός μας είπε ότι οι δυνατότητες, οι πτή-σεις και οι εφέσεις τής ψυχής τού ανθρώπου φτά-νουν μόνο εκεί που φτάνει η ματιά, ο συναισθημα-τισμός ή ο ρομαντικός ανθρωπισμός τής οποιασδήποτε ιδεαλιστικής ή υλιστικής θεωρίας;

Δέν υποψιαστήκαμε ποτέ ότι ο άνθρωπος δέν χωρά σ' αυτά τά πλαίσια;

Γιατί να υποσιτίζονται πνευματικά τα παιδιά; Γιατί να τρέφονται με ακαθαρσίες; Γιατί να βασανίζονται;

Ποιός θα σεβασθή τη φύσι και το πρόσωπό τους περισσότερο απ' όσο θέλει να πετύχη τους δικούς του σκοπούς; Ποιός θα ταπεινωθή, θα θυσιασθή, για να ζήσουν οι άλλοι; Ποιός μπορεί να απαλλάξη τα παιδιά από την ανασφάλεια που τα βασανίζει, από τη ναυτία που τα ζαλίζει, από την έλλειψη εμπιστοσύνης που τους δημιούργησαν αυτά που βλέπουν, ακούν και αισθάνονται γύρω τους;

Ποιός θα κάμη κατοικήσιμο το σύμπαν και αγαπητή για τα παιδιά τη ζωή;

Ποιός μπορεί να βοηθήση τα παιδιά σήμερα να ισορροπήσουν, να βρουν τον δρόμο τους, να χαρούν τη ζωή τους; Ποιός θα τα πείση, με τη ζωή του, ότι είναι «μείζων ο εν ημίν ή ο εν τω κόσμω»; Ποιός θά τα κάμη να νοιώσουν ότι «η χαρά η εν τω Θεω» είναι «ισχυροτέρα της παρούσης ζωής» (Αββάς Ισαάκ); Και ότι «αγνός εστιν ο έρωτι έρωτα διακρουσάμενος» (άγιος Ιωάννης της Κλίμακος);

Ποιός μπορεί να τους μιλήση και να τους προσφέρη «την στοργήν την πάντα πόθον νικώσαν»;

Ποιός μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να μείνουν «αγράμματα», σαν τον Μακρυγιάννη, να μάθουν, να πάρουν τη χάρη τού λαού τού Θεού και τότε να γίνουν, οι αγράμματοι, οι καλύτεροι, πεζογράφοι μας;

Ποιός μπορεί να μας κράτηση στο ύψος, στο ήθος, στην ελευθερία τής «αγραμματοσύνης» του «καθυστερημένου» λαού, που βλάστησε από το χώμα του τα δημοτικά τραγούδια, τις παροιμίες, τους σκοπούς, τα ήθη και τα έθιμα των αρματωλών και κλεφτών;

Όλοι αυτοί οι ήρωες και οι Αγιοί μας έζησαν μέσα στον χώρο και τη χάρη τής Εκκλησίας· γι' αυτό, αγράμματοι όντες, πολλούς σοφίζουν.

Μέσα στο κλίμα το εύκρατο της Εκκλησίας ο άνθρωπος αποκτά άλλη άντοχή και μέγεθος. Σαν τη ρίζα που σπα τον βράχο. Σαν τον σπόρο που πετά νέο βλαστάρι, ο άνθρωπος, θεία χάριτι, ξεπερνά το φράγμα τού φθαρτού και κτιστού. Και προχωρεί.

\*\*\*

Το θέμα δεν είναι αν θα μιλάμε δημοτική ή καθα-ρεύουσα, αλλά αν μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά να αποκτήσουν τη δυνατή κράσι και τη φώτισι ενός αγίου Κοσμά Αιτωλού ή ενός Μακρυγιάννη, για να μπορούν τη δύσκολη στιγμή να τα βγάσουν πέρα, χωρίς να τα χάνουν. Και ό,τι πουν αυτοί οι αληθινοί, που ξεπερνούν τον θάνατο, όπως να το πουν, θα είναι άγιο και ιερό, αριστούργημα λόγου και πηγή ακένωτη ζωής αιωνίου, γιατί μό-νο αληθινά γεννούν οι αληθινοί.

Αλλά εμείς ούτε με την απλήν καθαρεύουσαν, ούτε με τη δημοτική, φαίνεται, οδηγήσαμε τα παι-διά σ' αυτή την πηγή, σ' αυτή την αίσθησι που χά-ρισε και χαρίζει πάντοτε η Ορθόδοξη Εκκλησία, που μιλά από την ημέρα τής Πεντηκοστής όλες τις γλώσσες και μεταδίδει το ένα Πνεύμα.

Καταδικάζομε τον νέο άνθρωπο στη φυλακή. Και του δίνομε τη δυνατότητα να κάνει διαβήμα-τα, συνδικαλισμούς και συλλαλητήρια. Να έχη αι-τήματα διαμορφώσεως του κλειστού χώρου. Και όσο πετυχαίνει στους στόχους του, τόσο πιο πο-λύ βυθίζεται σε αδιέξοδο.

Το θέμα είναι να βγη από τη φυλακή. Αυτοί που αγαπούν και ενδιαφέρονται για τον νέο άν-θρωπο μπορούν να τον ελευθερώσουν από την ισό-βια κάθειρξι των «ατομικών δικαιωμάτων»; Μπο-ρούν να του δείξουν ότι υπάρχει χώρος, τρόπος και δυνατότητα ζωής έξω από τις ψευδαισθήσεις τού προσκαίρου; Τότε συμφωνούμε.

Αν έχουν συνθηκολογήσει με το καθεστώς τής τελικής καταδίκης, αν απ' εκεί και πέρα αρχίζει η φιλοσοφία, ο αγώνας και οι επιδιώξεις τους, δεν μας λένε τίποτε.

Θέλουμε την ελευθερία που αρμόζει στη φύσι μας. Σεβασμό σ' αυτό που είμαστε ως άνθρωποι. Και μετά όλα τα άλλα.

Τί να κάμω την επιτυχία και ευτυχία που μου εύχονται και υπόσχονται, τη στιγμή που δεν νικά τον θάνατο;

Σαν να πούμε σε ένα παιδί: «Δούλεψε με προ-σοχή και φιλότιμο, και θα φτιάξεις άριστο φέρε-τρο, για να κηδευτής λαμπρά».

Η λογική τούτου του κόσμου μόνη της είναι φέρετρο.

Τί να την κάμω την επιτυχία που δεν νικά τον θάνατο;

Ας έλθουν όλες οι αποτυχίες, αρκεί να νικηθή ο θάνατος, και να πλημμυρίση αιωνιότητα από τώρα η ζωή μου η αποτυχημένη.

Η πίστι είναι για τους τολμηρούς. «Δειλία εστί εκτροπή πίστεως» (άγιος Ιωάννης της Κλίμακος). «Οι υπομένοντες τον Κύριον, πτεροφυήσουσιν ως αετοί». Τότε όλες οι προσφερόμενες στον άνθρωπο «ελευθερίες» τού είναι ανεπαρκείς. Και κανείς ολοκληρωτισμός δεν μπορεί να δαμάση την ελευθερία του.

Έξω απ' αυτή τη νίκη του θανάτου δια του θανάτου δεν υπάρχει τίποτε άξιο του ανθρώπου. Υπάρχουν μόνον είδωλα ελευθερίας (και πάρα πολλά). Είδωλα χαράς. Είδωλα ανθρώπου. Είδω-λα γλώσσας. Όχι άνθρωπος, όχι χαρά άληκτη, επέκτασι ατελεύτητη, ανακεφαλαίωσι των πάν-των στον καθένα, προσωποποίησι του ανθρώπου.

Μ' αυτή τη στενότητα, τον αποκλεισμό τής «φωτισμένης» αγωγής, δημιουργούνται εσωτερικές εντάσεις και πιέσεις που αναπόφευκτα θα εκραγούν.

\*\*\*

Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι η κιβωτός που έσωσε ανέκαθεν το Γένος μας· αυτή και τώρα θα το σώση, μαζί μ' όλο τον πολιτισμό του και τη γλώσσα του.

Σ' αυτή διατηρείται η συνέχεια της πολιτιστι-κής μας κληρονομιάς, και αυτή δίδει τα εχέγγυα για τη σωστή αντιμετώπισι των επερχομένων.

Η Εκκλησία γόνιμα αξιοποιεί τη δουλειά των αρχαίων ζωντανά σ' αυτήν επιβιούν οι κατακτή-σεις και επιτεύξεις τους. Και η ίδια συντηρεί το ήθος και το φρόνημα

του αληθινού νεοέλληνα.

Μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία ο αρχαίος πο-λιτισμός επιβιοί και θάλλει μεταμορφωμένος. Και η παλληκαριά και το φιλότιμο του σημερινού Έλ-ληνα αποκτούν νόημα και δύναμι ζωής.

Χωρίς την Εκκλησία οι αρχαίοι Έλληνες συγ-γραφείς καταντούν ξερά αντικείμενα μελέτης για τους ειδικούς. Και όλος ο νεοελληνικός πολιτισμός έξω από την Εκκλησία είναι κλαδιά χωρίς κορμό, καταδικασμένα σε μαρασμό.

Αν πάρουμε, αν διδαχθούμε ανεξέλεγκτα από τους δυτικούς τούς αρχαίους συγγραφείς μας, δεν μπορούμε να αποφύγωμε τη δημιουργία τού κα-κοήθους όγκου τής αρχαιοπληξίας, που τους αρχαίους αδικεί και εμάς αρρωσταίνει. Και αν πά-ρωμε απερίσκεπτα από τη Δύσι την αγωγή και τον τρόπο τής ζωής μας, στον νεοελληνικό πολιτι-σμό δεν θα βρούμε παρά συμπαθητικά ίσως, αλλά ξεπερασμένα λαογραφικά στοιχεία.

Χιλιετίες ολόκληρες σ' αυτόν τον τόπο έζησε ένας κόσμος με πνευματική ευαισθησία και αναζήτησι. Ένας κόσμος που σεβόταν τον Θεό. Τον προβλημάτιζε το μυστήριο. Από τον Όμηρο, που την «Ελλάδα πεπαίδευκε», κατά τον Πλάτωνα, βλέπομε πως διασταυρώνεται η ζωή τού κόσμου με τους θεούς.

Η ζωή των ηρώων είναι γεμάτη από θείες ε-πεμβάσεις, οπτασίες και ενισχύσεις. Και η γη τής Ελλάδος είναι γεμάτη από ναούς. Την Αθήνα βρή-κε ο Απόστολος Πάυλος «κατείδωλον», γεμάτη βωμούς και σεβάσματα. Και τους Αθηναίους θεώ-ρησε «ως δεισιδαιμονεστέρους» (ως τους πιο θεο-φοβούμενους) από όσους είχε γνωρίσει.

Αυτός ο σεβόμενος τον Θεό κόσμος δέχτηκε το κήρυγμα για τον άγνωστο Θεό. Και προχω-ρούμε στην καινή κτίσι. Φτάνομε στο «όπως αν εξ ελληνικών ωφελοίντο λόγων» του Μεγάλου Βασι-λείου. Και συνεχίζεται η νέα ιστορία. «Οι Έλληνες σοφίαν ζητούσι»· και τη βρίσκουν στη σαρκωθείσα τού Θεού Σοφία. Αφιερώνονται σ' αυτήν. Κτίζουν τον ναό τής του Θεού Σοφίας με τους κίονες και τα μάρμαρα των παλαιών τους ναών. Και διατυπώνουν το μυστήριο της θεολογίας με τους όρους που λάξευσαν οι προγενέστεροι Έλληνες. Και μιλούν σήμερα για μια ελληνικότητα της Ορθοδόξου θεολογίας (π. Γεώργιος Φλωρόφσκι).

Και βαφτίζεται ο λαός μας στη νέα χάρι· «την νέαν αμφιέννυται αφθαρσίαν τού Πνεύματος».

Έχομε τους μεγάλους Πατέρες και Οικουμενικούς Διδασκάλους, «τα μεγάλα στοιχεία τα την πίστιν ώσπερ κτίσιν συνιστώντα»· και τον απλό λαό, που αποκτά

και ζωογονείται από την ίδια αγιότητα.

Στη φιλοσοφία και στην καθημερινή ζωή προχωρεί η ευλογία τής Εκκλησίας. Όλος ο λαϊκός πολιτισμός, το δημοτικό τραγούδι, τα ήθη και τα έθιμα του λαού σχετίζονται με τις αρχαίες καταβολές του (σώζουν το μέτρο και την αδρότητα του κλασικού) και αγιάζονται καθαιρόμενα με το πνεύμα τής Χάριτος.

Γι' αυτό, είναι επόμενο, μόλις περιφρονήσωμε την Ορθόδοξη Εκκλησία (χάσωμε την οργανική μας σχέση μ' αυτήν), παθαίνομε παραισθήσεις, παραπαέομε, χάνομε τον έλεγχο του εαυτού μας, αυτοκαταστρεφόμεσθε. Πετάμε τα αρχαία από τα σχολεία σαν άχρηστα (και τί θεωρούμε χρήσιμο;). Ευτελίζομε και εκφυλίζομε το είναι μας, κουτσου-ρεύοντας χωρίς αιδώ τον νεοελληνικό πολιτισμό και την ιστορία μας με κοντόθωρες ερμηνείες ανα-πόδεικτων ιδεολογιών.

Τότε πράγματι δεν έχομε ανάγκη από κανέναν εχθρό.

\*\*\*

Ακούμε να μιλάνε σήμερα για κουλτούρα, επανα-στατικά κινήματα, διανόησι και προοδευτικότητα.

Τί έχομε να πούμε γι' αυτά; Μήπως να μην εί-ναι οι νέοι διανοούμενοι, προοδευτικοί ή άνθρωποι «κουλτούρας»;

Όχι ακριβώς αυτό.

Μέσα από την Ορθόδοξη ησυχία και τη ζύμωσι του νέου κρασιού που σχίζει τα παλιά ασκιά όλα αυτά δεν φαίνονται φοβερά για την τόλμη τους, αλλά ανεπαρκή για την ευτέλειά τους.

Αλίμονο, αν ήταν φτιαγμένος ο άνθρωπος για τέτοια διανόησι, κουλτούρα και πρόοδο. Αλίμονο, αν έτρωγε, αν καθυστερούσε σε αυτό το δόλωμα, σαν άμυαλος, περιμένοντας εκεί πρόοδο. Αλίμο-νο, αν ο άνθρωπος ήταν όπως διδάσκουν τα συ-στήματα αυτά και οι διδασκαλίες ανθρώπων. Αλί-μονο, αν κλεινόταν στον παρόντα αιώνα.

Η ελπίς τού παρόντος κόσμου χαννοί την διά-νοιαν. Είναι αποχαύνωσι η επιτυχία που κλείνεται σε τούτο τον κόσμο. Ο άνθρωπος δεν χωρά εδώ. Όλη η κτίσι, η ιστορία, ο κόσμος, η κουλτούρα, η πρόοδος, η επανάστασι -αν θέλετε, και η θεολο-γία και η αρετή- όταν ξεκινούν και τελειώνουν εδώ, είναι φενάκη και όπιο για τον άνθρωπο και τον λαό τού Θεού. Ο Κύριος μόνον οίδε τον άνθρω-πον. Αυτός μας χαρίζει τα θεία και ανθρώπινα, που ποθούμε.

Θέλομε πολιτισμό, πρόοδο, διανόησι. Αλλά δεν μας φτάνουν, δεν μας αρκούν. Τα περνάμε και πάμε παραπέρα. Δεν μπορούμε, δεν ανεχόμαστε να μείνωμε σε τίποτε, να σταματήσωμε κάπου. Να μας φυλακίσουν σε παράδεισο φτιαχτό (εγκόσμιο, πρόσκαιρο): «Επιποθώ του πλείονος και πάντοτε στενάζω» (άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος).

Η ζωή στην Εκκλησία είναι μια συνεχής πορεία, έξοδος εκ του οίκου και εκ της συγγενείας μας, προχώρημα, Πάσχα, διάβασι.

Προχωρούμε από την άγνοια στη γνώσι. Και η γνώσι μάς φαίνεται λίγη. Και πάμε πέρα από τη γνώσι. Στην άγνοια την υπερτέραν πάσης γνώσεως.

Προχωρούμε από την κακία στην αρετή. Και δεν μένομε εκεί. Δεν είναι σκοπός να αποκτήσωμε αρετές, σαν καλές συνήθειες τούτου του κόσμου, και να μας φάη ο θάνατος «εναρέτους». Σκοπός τής αρετής, μέσα στην Εκκλησία, είναι να οδηγήση τον άνθρωπο στην ταπείνωσι, που έλκει τη Χάρι και κάνει τον άνθρωπο πνευματοκίνητο, πνευματοφόρο, χριστοφόρο, θεόν κατά χάριν. Και βρίσκεται ο άνθρωπος υπέρ θάνατον, ενώ φέρει σάρκα και οστά.

Ξεκινούμε από την ελευθερία, από τον αυθορμητισμό τον δικό μας. (Ανελε το αυτεξούσιον, και χάνεται ο άνθρωπος.) Και δεν μας αρκεί, δεν μας φτάνει η δική μας ελευθερία.

Πράττομε και ενεργούμε και γινόμαστε πτώμα στη δράσι. Και οδηγούμαστε στην ανάπαυσι, στην ησυχία, την υπερτέραν πάσης ενεργείας.

Με την πράξι και την ενέργεια φτάνομε εκεί όπου όλα γίνονται μόνα τους, ακόπως, «αυτομάτως».

Και αφαιρείται το αυτεξούσιον από του ανθρώπου. Και οδηγείται ο άνθρωπος από το ούτε αρξάμενον ούτε παυσόμενον Πνεύμα. Και γίνε-ται κατά χάριν άναρχος και ατελεύτητος. Έγινε ένα με τον Θεό. Και είναι πάντα όσα ο Θεός, χωρίς της κατ' ουσίαν ταυτότητος -χωρίς να είναι κατά την ουσία Θεός (άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής).

Έτσι, έφυγε από τούτο τον κόσμο. Ανασαίνει τον καθαρό αέρα τής ελευθερίας τού άλλου κόσμου. Ζη σε άλλο κλίμα. Και, ταυτόχρονα, βρίσκεται σε τούτο τον κόσμο, την ιστορία, τον τόπο. Και κάθε πράγμα, απασχόλησι, γνώσι, αρετή, έχει νόημα, σημασία αιώνια. Γιατί λάμπει με την άκτιστη και άδυτη χάρι, και διακονεί στο μυστήριο της σωτηρίας τού σύμπαντος κόσμου.

Και ενώ η ιστορία ολόκληρη και ο κόσμος όλος είναι μικρός και ελάχιστος

μπροστά στον κάθε μικρό άνθρωπο, μπροστά σε κάθε μια ψυχή -«τί γαρ ωφελήσει άνθρωπον, εάν τον κόσμον όλον κερδήση και ζημιωθή την ψυχήν αυτού;»- ταυτό-χρονα, η κάθε λεπτομέρεια τούτου του κόσμου, και το πιο διαβατικό και πρόσκαιρο στοιχείο τής ζωής, για τον άνθρωπο αυτόν τον θεοφόρο, αστρά-φτει με την άδυτη λαμπηδόνα τού Αγίου Πνεύ-ματος.

Τα πάντα είναι τιποτένια: άοσμα, άχρωμα και άγευστα, χωρίς τη θεοποιό χάρι. Και το καθετί παρακατιανό μπορεί να λάμψη με όλο το ουράνιο κάλλος.

Τότε, μέσα σ' αυτόν τον χώρο, ο άνθρωπος αποκτά το «ίδιον μέγεθος», μπορεί να ζήσει, να κινηθή, να δράση σε τούτο και τον άλλο κόσμο. Και τα πάντα γίνονται από τώρα δοξολογία. Και όλα αδιάκοπα τον οδηγούν προς τα εμπρός.

Κουράζεται σωματικά για τον άλλο, και πνευ-ματική αγαλλίασι γεμίζει την ψυχή του. Ησυχά-ζει, μένει μόνος με τον Θεό, και βρίσκεται μαζί με όλους τους αδελφούς του, ζώντες και κεκοιμημένους. Και τους βοηθά και βοηθιέται απ' αυτούς.

Γίνεται πτώμα στη δουλειά και δράσι, προσφερόμενος ολοκληρωτικά από αγάπη για τον άλ-λο. Και την ίδια ώρα βρίσκεται στην ησυχία τής βαθυτέρας ερήμου· η ίδια η δράσι τον φέρνει «εις την υπερέχουσαν πάντα νουν ειρήνην».

Δρα πυρετωδώς και αναπαύεται ουρανίως. Δεν ζη για τον εαυτό του. Ζη για τον άλλο, και παίρνει ο εαυτός του τις πραγματικές, τις απεριόριστες και επεκτεινόμενες ακατάπαυστα διαστάσεις.

Βρίσκεται στην άληκτη χαρά και θέωσι του μέλλοντος αιώνος, που ήδη άρχισε. Και όντας στη γη είναι δυναμική παρουσία, προζύμι τής Βασι-λείας τού Θεού, που κάνει τη γη ουρανό. Δίνει μη-νύματα ζωής με τον λόγο και τη σιωπή, με τη δρά-σι και την ησυχία: Ο θάνατος καταλύθηκε. Και ο άνθρωπος μπορεί από σήμερα να γίνη κοινωνός αυτής της χάριτος, δυνάμεως, δωρεάς. Μπορεί να διανοηθή, να δράση, να προοδεύση, να δημιουργήση πολιτισμό. Και όλα αυτά -δράσι, πρόο-δο, πολιτισμό- τα βλέπει σχετικά, παροδικά, πρόσ-καιρα. Έχουν όμως αιώνια, ανεκτίμητη αξία, όταν δεν κοροϊδεύουν τον άνθρωπο (δεν παρουσιάζονται στον άνθρωπο σαν τέρμα και τέλος και πανά-κεια), αλλά όταν όλα αυτά, ενσωματούμενα στην εν Χριστώ ζωή, γίνονται βοηθητικά στο να πραγματοποιήση ο άνθρωπος τον προορισμό του, ως πρόσωπο και κοινότης, να φτάση στην κατά χάριν θέωσι, και να κάμη τη γη ουρανό από σήμερα.

Όλοι χωρούν μέσα στην Εκκλησία, όλοι αγιάζον-ται. Δηλαδή, υπάρχει χώρος για τον ανήσυχο. Και τιμάται ήσυχια ο απλός. Βρίσκει ο ένας τον εαυτό του στην απλή ζωή τής Εκκλησίας, στην πρακτι-κή αρετή. Και ο άλλος στη σκέψι, στη φιλοσοφία,

και πέρα απ' αυτήν.

Ούτε τον ένα κουράζει με φιλοσοφίες που δεν του χρειάζονται, ούτε τον άλλο αφήνει χωρίς απάντησι στα προβλήματα που τον βασανίζουν. Και ο ένας και ο άλλος ζητούν την ίδια χάρι, έχουν ανάγκη από την ίδια δύναμι, που νίκησε και νικά τον θάνατο. Γι' αυτό, δεν είναι υποχρεωτικά μεγάλοι Άγιοι οι πεπαιδευμένοι, ούτε μικροί οι ολίγων γραμμάτων. Μεγάλοι είναι οι ταπεινοί -αγράμματοι ή σοφοί- που έλαμψαν πληρούμενοι Πνεύμα-τος Αγίου. Και έχουν την ίδια χάρι, και προσφέ-ρουν την ίδια αγαλλίασι και τροφή ζωής οι απλοί Άγιοι που αναφέρονται στις ιστορίες τού Λαυσαϊκού και του Λειμωναρίου με τους μεγάλους νη-πτικούς Πατέρας μας, που έγραψαν τις θεολογικές εκατοντάδες εκφραζόμενοι συμπεπυκνωμένα με λόγο φιλόσοφο και θαυμαστά γλαφυρό.

Υπάρχουν άνθρωποι που έζησαν την επίγεια ζωή τους ήρεμα και όσια. Έκαμαν το μικρό τους διακόνημα, αγίασαν το σκεύος τής υπάρξεώς τους με ταπείνωσι και αγάπη. Έγιναν κοινωνοί θείας φύσεως.

Αυτοί οι Άγιοι, οι πολλοί και ανώνυμοι της ιστορίας μας, μας συντηρούν στη ζωή. Είναι το έρμα στο καράβι τής προσωπικής και κοινοτικής μας υπάρξεως, που το κρατά σε ισορροπία και του δίδει τη δυνατότητα να ποντοπορή στις φουρ-τούνες των καιρών.

Είναι αυτοί οι Άγιοι οι μεγάλοι άγνωστοι, που η ζωή τους κέκρυπται συν τω Χριστώ εν τω Θεώ. Και όταν ο Χριστός φανερωθή, η ζωή ημών, τότε και αυτοί θα φανερωθούν εν δόξη. Και τότε θα καταλάβωμε την ευεργεσία τής καλοσύνης τους· πώς μας συντηρούσαν οι ευλογίες και η χάρι που ερχόταν σε μας από τα λόγια και τη ζωή τους, από τους τάφους και τις ψυχές τους.

\*\*\*

Εκτός όμως από τις ήσυχες εποχές και τους τόπους, εκτός από τους ήσυχους και απλούς αν-θρώπους, υπάρχουν στην ιστορία εποχές ταραγ-μένες, τόποι δοκιμασμένοι και άνθρωποι ανήσυχτοι.

Ο ένας μπορεί να παίρνη το καλό γρήγορα και αναντίρρητα. Ο άλλος βασανίζεται. Διερωτάται. Προβληματίζεται. Είναι γεμάτος απορίες. Θέλει να εξετάση, να μάθη, να δη. Θέλει να φύγη. Θέλει να πάη παραπέρα. Ζητά την περιπέτεια. Κάτι τον σπρώχνει (καλό; κακό; δεν ξέρει). Κάτι τον έλκει (πού θα τον οδηγήση δεν γνωρίζει). Θέ-λει όμως να μάθη. Όλη του η ύπαρξι είναι μια επικίνδυνη έφεσι, φορά προς κάτι. Και αυτός ο άνθρωπος δεν πρέπει να απογοητεύεται. Δυνατό-τητα σωτηρίας υπάρχει. Όλη η ζωή βρίσκεται μπροστά μας, για να γνωρίσωμε ένα πράγμα· την αγαθότητα του Θεού. Να νοιώσωμε ότι καλά λίαν εποίησε τα πάντα.



Και να εγκαταλείψωμε εκούσια τους εαυτούς μας Χριστώ τω Θεώ. Τότε τα βρίσκομε όλα.

Και αυτό είναι μεγάλο· και για να το πετύχωμε, αξίζει να διακινδυνεύσωμε, να περάσωμε δύσκολη περιπέτεια, να θυσιάσωμε τα πάντα, να τα χάσωμε, να χαθούμε. Αρκεί να βρούμε αυτό. «Ός αν απολέση ... ούτος σώσει».

Αυτό το ξέρει η Εκκλησία. Και επειδή ενδιαφέρεται για μας, για τη σωτηρία μας, όχι για τί-ποτε άλλο στον κόσμο, δέχεται να την αρνηθούμε. Και ξέρει, είναι σίγουρη -έχει τέτοιες διαστάσεις η αγάπη και η αλήθεια της- ότι τότε θα τη βρούμε αληθινά, αν είναι ειλικρινής η αναζήτησι και η ανησυχία μας. Και μας αφήνει να φύγωμε. Και φεύγοντας γυρίζομε σ' αυτήν, στο σημείο εκκινήσεως.

Αυτό γίνεται με την παραβολή τού ασώτου υιού. Ο πατέρας αφήνει τον υιόν του τον νεώτερον να περάση όλη την περιπέτεια, για να γυρίση ενσυνείδητα μόνιμα στο σπίτι και να γίνη το κεν-τρικό πρόσωπο της μεγάλης πανηγύρεως.

Ένας απλός Ορθόδοξος έλεγε: «Δεν προσπα-θώ να κρατήσω τα παιδιά μου με τη βία στο σπί-τι. Αγωνίζομαι να τους δώσω τέτοια αγωγή, που, και αν φύγουν, να γυρίσουν μόνα τους».

Το να δίδης αγωγή σε ένα νέο άνθρωπο είναι το ίδιο με το να μη ζης για τον εαυτό σου, αλλά για τον Άλλο, τον υπέρ ημών αποθανόντα και αναστάντα, και τους αδελφούς Του. Είναι μια απόφασι θανάτου. Πεθαίνεις, για να ζήση ο άλλος, ο αληθινός εαυτός σου.

Το να δώσης αγωγή απαιτεί αγάπη, τέχνη και κόπο.

Ένα δέντρο δεν θα καρποφορήση, ούτε αν το εγκαταλείψης ακλάδευτο ούτε αν βάνουσα το κουτσουρέψης, αλλά αν με τέχνη κόψης τα κλαδιά που πρέπει και αφήσης εκείνα που θα δώσουν καρπό.

Απ' αυτόν που δίδει αγωγή απαιτείται γνώσι και θυσία. Και αυτός που παίρνει αγωγή πονά (το κλάδεμα είναι εγχείρησι), αλλά συγχρόνως χαίρε-ται, γιατί δέν υπάρχει άλλος τρόπος καρποφορίας.

Η Εκκλησία ούτε αφήνει τον άνθρωπο άθικτο, κολακεύοντας τα πάθη του, ούτε τον εκνευρίζει άσκοπα με στείρες εντολές, που αποβλέπουν σε εφήμερες επιτυχίες και καταστρέφουν τη φύσι του. Γνωρίζει τις αδυναμίες και την αρρώστια τού ανθρώπου. Ξέρει ότι ο άρρωστος έχει ανάγκη φροντίδος, και όχι επιτιμίου. Επεμβαίνει διακριτικά και σωτήρια, ακόμη κι όταν η επέμβασι είναι φοβερά επώδυνη.

Ο Κύριος δεν έντυσε τον άρρωστο της γης των Γαδαρηνών με εντολές ούτε με απειλές· αυ-τός όχι μόνο τα ρούχα του έσχιζε, αλλά και τις αλυσίδες έσπαζε. Τον απάλλαξε από τον «λεγεώνα». Και αμέσως μετά κάθησε δίπλα Του μόνος, ιματισμένος και σωφρονών.

Αυτή είναι ανέκαθεν η δύναμι, η αγωγή και συμ-περιφορά τής Ορθοδόξου Εκκλησίας· βλέπει βα-θιά τα πράγματα. Έχει τη διάκρισι των πνευμά-των και τη δύναμι της αγάπης. Ξέρει και διακρίνει αν κάτι είναι από τον Θεό, τον πονηρό ή από την ανθρώπινη φύσι. Γι' αυτό, οι επεμβάσεις της είναι σωτήριες, και ο λόγος της απαύγασμα αγάπης.

Όταν μας μιλά αυστηρά, φανερώνει τη μεγά-λη της στοργή, και πρέπει πρόθυμα να την υπακούωμε. Και όταν μας φέρεται με άκρα επιείκεια, σεβόμενη την ελευθερία μας, τότε ακριβώς πρέπει να φοβώμαστε και με δέος να πολιτευώμαστε.

\*\*\*

Δεν είναι η Εκκλησία αυτό που νομίζουμε. Μας πήραν μωρά παιδιά από τον μαστό της μάνας μας, της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Μας έμαθαν άλλα. Μας έδωσαν να πιούμε γάλα κονσέρβας. Μας έκοψαν από τις ρίζες. Μας χώρισαν από την Παράδοση. Μας απομάκρυναν από το σπίτι μας. Μας έκαμαν αλλοδαπούς στον τόπο μας. Βάλθηκαν να μας ξεμάθουν τη μητρική μας γλώσσα, τη γλώσσα της Ορθοδοξίας, τη μητρική γλώσσα του ανθρώπου.

Ποιοί; Όσοι θέλησαν δια της βίας να μας σώσουν: οι διαφωτιστές, προπαγανδιστές, Βαυαροί, μασόνοι... μέχρι σήμερα. Μαζί μ' αυτούς, όλοι όσοι θεωρήσαμε τα φώτα τους φώτα, τον πολιτισμό τους πρόοδο. Και έτσι, στα τυφλά, χωρίς διάκριση πνευματική, πήραμε το καθετί απ' αυτούς, σαν ανώτερο, καλύτερο, πολιτισμένο (σε τέχνη, δίκαιο, διοργάνωση ζωής, αρχιτεκτονική, μουσική...). Και βασανίζεται το είναι μας. Απορρίπτει ο οργανισμός μας ένα-ένα τα μεταμοσχευθέντα ξένα μέλη. Και συνέχεια μας μεταμοσχεύουν βιαίως νέα, τα οποία αποβάλλονται, και φανερώνεται με την προσωπική του συμπεριφορά ποιος είναι ο βαθύτερος χαρακτήρας του λειτουργημένου λαού μας.

Δεν είναι η Εκκλησία αυτή που νομίζουμε. Δεν είναι αυτή που χτυπάμε, αυτή που βαλθήκαμε να καταστρέψουμε. Δεν έχει σχέση η Ορθοδοξία με «μεσαιωνισμούς», «μυστικισμούς», «κληρικαλισμούς», «σχολαστικισμούς» που ακούμε. Τόσοι δυτικοθρεμμένοι νομίζουν ότι σε Δύση και Ανατολή όλοι οι όροι έχουν το ίδιο περιεχόμενο. Και προσπαθούν να μας ελευθερώσουν από αρρώστιες που δεν περάσαμε. Και μας αρρωσταίνουν με τις θεραπείες τους. Και μας περιπλέκουν με τις λύσεις τους.

Δεν αρνούμαστε ότι υπήρξαν ανθρώπινες αδυναμίες. Υπήρξαν και υπάρχουν αδύνατοι, με πτώσεις και ελαττώματα. Αυτό κάνει ακόμα πιο συμπαθή την ίδια την Ορθοδοξία, και αναδεικνύει την ανοχή της αγάπης της και την αλήθεια του μηνύματός της.

Το θέμα το μεγάλο είναι να γνωρίσουμε την Εκκλησία την Ορθόδοξη, που αγνοούμε. Τη μία, αμόλυντη, άφθορη, άχραντη καρδιά της. Αυτήν που αποτελεί το βαθύτατο και πιο αληθινό είναι μας. Αυτή με την οποία έχουμε πολύ μεγαλύτερη σχέση απ' ό τι νομίζουμε. Αυτή που ξέρομε βαθύτερα, χωρίς να το καταλαβαίνωμε. Αυτή που πάμε ασυνείδητα να βρούμε αρνούμενοί την, γιατί αγνοούμε την αλήθεια της, τη θεανθρωπία της, τη δόξα της ταπεινώσεώς της.

Ότι πολύτιμο ζητούν όλοι οι αληθινοί αναζητητές βρίσκεται μέσα εδώ. Όχι αποσπασματικά, επί μέρους ή φανταστικά, αλλά εν όλω έργω και αληθεία.

Αυτή είναι κατάλληλη για τα μικρά παιδιά, τις απλές γριούλες και τους πιο απαιτητικούς αναζητητές, που θέλουν να δουν τον Θεό όχι όσο μπορούν, αλλά όπως ο Θεός είναι.

Υπάρχει μια θεολογία που φτάνει στην απόφαση (αποφατικότητα), την άρνηση, που δεν πάει παραπέρα, που άνθρωπος στη γη δεν μπορεί να ξεπεράσει. Και μια χάρη άκτιστη, αόρατη, ακατάληπτη, που έρχεται στον άνθρωπο, στην κτίση. Και νεουργεί και θεουργεί το ανθρώπινο.

Δεν είναι η θεολογία σχολαστικισμός, ούτε η πνευματική ζωή πουριτανισμός.

Γνωρίζοντας την Ορθοδοξία, αυτή που είναι, ισορροπούμε· μπορούμε όλους να δούμε με στοργή. Από όλους να βοηθηθούμε. Και όλους με τη χάρη του Θεού να βοηθήσωμε.

Το να γίνωμε Ορθόδοξοι δεν σημαίνει κάπου να κλειστούμε, αλλά κάπου να αναχθούμε: να βγούμε στο ύψος του σταυρού της αγάπης.

Αν ήταν η θεολογία της Εκκλησίας μας αυτή που νομίζει ο πολύς κόσμος, αυτή που

διδάχτηκε στα κρατικά πανεπιστήμια· ή αν ήταν η ευσέβειά της ο έξωθεν εισαχθείς στείρος πιετισμός, σας ομολογούμε ότι δεν θα σας λέγαμε τίποτε. (Δεν θα είχαμε καμιά ελπίδα· ίσως ούτε ευθύνη.)

Τώρα μπορούμε να σας πούμε λόγο παρήγορο και σκληρό (λέγεται μόνος του):

Η θέση μας είναι προνομιακή και επικίνδυνη. Έχει καθοριστεί απ' αυτούς που μας γέννησαν, και δεν μπορούμε να κάνωμε ότι μας κατέβει.

Δεν μπορούμε ατιμωρητί οι Ορθόδοξοι Έλληνες να παιδιαρίζωμε, στηριζόμενοι σ' οποιαδήποτε δικαιολογία ή, περισσότερο, να αυθαδιάζωμε.

Αν αυτοί που προηγήθηκαν ημών και έζησαν και τάφηκαν σε τούτα τα χώματα, αυτοσχεδίαζαν κάνοντας το κέφι τους, τότε θα μπορούσαμε και εμείς να συνεχίσωμε αυτοσχεδιάζοντας.

Αν όμως έζησαν διαφορετικά· αν αποφάσισαν να πεθάνουν, και έτσι έζησαν· αν ο τρόπος της ζωής τους ήταν απόφαση θανάτου· αν όλη τους η δημιουργία, το ήθος, ο λόγος, τα έργα, η μορφή, η χειρονομία, το ορατό και άορατο εξ αυτών είναι γεννημένο εκ του θανάτου, από τη θυσία όλων, για να γεννηθεί κάτι καλύτερο, άλλης φύσεως, άλλης υφής, για τους άλλους, για μας όλους· τότε δεν μπορούμε ατιμωρητί να αυτοσχεδιάζωμε, να κάνωμε πρόβες, να παίζωμεν εν ου παικτοίς.

Αν δεν έχτιζαν την Αγια-Σοφιά όπως την έχτισαν, να χωρά τον κάθε άνθρωπο και την οικουμένη.

Αν δεν είχαν φτιάξει το Άγιον Όρος όπως το έφτιαξαν, για να σώζεται όλος ο άνθρωπος και να αδελφώνονται οι λαοί.

Αν δεν είχε θεολογήσει ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς όπως θεολόγησε, ανακεφαλαιώνοντας την πείρα και τη ζωή της Ορθοδοξίας, σβήνοντας τη δίψα του σημερινού βασανισμένου νέου ανθρώπου.

Αν δεν είχαν αγωνιστεί, κλάψει, υπομείνει, προσευχηθεί, θυσιαστεί τόσοι άγνωστοι στα βουνά, στα νησιά και στις πόλεις. Αν δεν είχαν στα τραγούδια, στη ζωή και στα ήθη τους αυτή την ανθρωπιά που σε σφάζει.

Αν δεν ήσαν γενάρχες του νέου Ελληνισμού ένας άγιος Κοσμάς και ένας Μακρυγιάννης.

Αν δεν υπήρχαν όλα αυτά στο αίμα μας, τότε θα μπορούσαμε να κάνωμε ότι μας κατέβει.

Τώρα δεν είναι έτσι. Τώρα βρισκόμαστε εν τόπω και χρόνω αγίω. Δεν μπορούμε να είμαστε επιπόλαιοι. Δεν ανήκομε στον εαυτό μας. Ανήκομε σ' αυτούς που μας γέννησαν, και σ' όλο τον κόσμο. Είμαστε χρεωμένοι με πνευματική κληρονομιά. Δεν μας σώζει καμιά δικαιολογία. Και όλα να τα πετάξωμε από το σχολείο, τα αρχαία, τα νέα, τα ιερά και τα όσια, δεν μπορούμε να δικαιολογηθούμε σε κανέναν, να απαλλαγούμε, ούτε να ξεχάσωμε το χρέος μας. Δεν μπορούμε να στοιχειοθετήσωμε κανένα άλλοθι.

Θα έχωμε να αντιμετωπίσωμε αυτούς που προηγήθηκαν και αυτούς που έρχονται.

Τα ψεύτικα μας καμώματα θα μας πετάξουν κατά πρόσωπο. Γιατί κάποτε θα ξυπνήσουν αυτοί οι μικροί, που θα πούνε όχι στο ψέμα, στην επιπολαιότητα, στην παραχάραξη, στην πλαστογραφία, στην προδοσία, που χαλκεύεται εγκληματικά και θρασύδειλα με εκπαιδευτικά προγράμματα, αναγνωστικά βοηθήματα, οπτικοακουστικές εκπομπές.

Και αυτοί που θα πουν όχι θα έχουν απροσδιόριστες δυνάμεις που ξεπερνούν αυτούς τους ίδιους. Θα είναι μαζί τους τα πνεύματα των περασμένων και τα διψασμένα παιδιά όλου του κόσμου.

Αυτό που εδώ υπάρχει ανήκει σε όλους. Αυτό που κληροδοτήθηκε καθορίζει τη συμπεριφορά μας.

Η Αλήθεια, που εσαρκώθει δια της παναχράντου και αειπαρθένου Μαρίας, που απέθανε και ανέστη και συνανέστησε την οικουμένη και συνέστησε την Εκκλησία σώμα Χριστού. Η Χάρις που αγιάζει όλο το είναι του ανθρώπου. Η Εκκλησία που βαπτίζει όλο τον άνθρωπο εις τα απύθμενα βάθη του μυστηρίου της ζωής του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, που αγιάζει όλες τις αισθήσεις.

Αυτή η Χάρις, που μπήκε μέχρι μυελού στα οστά του πιστού λαού μας, που υφαίνει τη ζωή μας και την κάνει άνωθεν υφαντή με τα στοιχεία της ύλης...

Όλο το πνευματικό σώμα της ζωής μας έχει μηνύματα που ανήκουν σ' όλους, που τα περιμένουν όλοι, μέχρις εσχάτου της γης. Και είμαστε χρεώστες προς όλους. Και μας έχουν κατ' ανάγκη βάλει αυτοί που μας γέννησαν κατά σάρκα και κατά πνεύμα σ' ένα ορισμένο επίπεδο. Και δεν μπορούμε να υποστείλωμε τη σημαία, να μετριάσωμε το χρέος, να ξεκουραστούμε σε άλλο χώρο, με άλλο τρόπο, παρά μόνο πάνω σε σταυρό θυσίας.

\*\*\*

Μπορούμε και οφείλομε να κάνωμε μια εκπαιδευτική μεταρρύθμισι ρηξικέλευθη,

επαναστατική, και έτσι παίρνομε αναντίρρητα δια μιας κεν-τρική και πρωτοποριακή θέσι στην παγκόσμια κοινότητα, στην αναζήτησι και στον πόνο όλης της μικρής, οικουμενικής μας γειτονιάς.

Αυτή η θέσι μάς ανήκει, και δεν το αμφισβητεί κανείς. Είναι κατακτημένη με αίμα και πνεύμα. Εί-ναι διακονία, σταυρός· και γι' αυτό, ανάστασι για όλους. Δεν δημιουργεί αισθήματα υπεροχής ή κατωτερότητος, πόλωσι σωβινισμών ή διεθνισμών, προοδευτικότητος ή συντηρητισμού. Είναι άλλης φύσεως. Ιερουργείται σ' άλλο επίπεδο. Πολιτεύε-ται σε θερμοκρασία που δεν αντέχει κανένα μι-κρόβιο και όπου ανασαίνει άνετα ο άνθρωπος.

Και αυτή η μεταρρύθμισι μπορεί να γίνη με το να μην κάνωμε καμιά μεταρρύθμισι, αλλά να ζήσωμε αυτό που έχομε. Να γίνωμε αυτό που είμα-στε (που πρέπει να είμαστε). Να συνειδητοποιή-σουμε αυτό που μας κληροδοτήθηκε και υπάρχει μέσα μας.

Να πιάσωμε τα μηνύματα της σιγής: Επανάστασι μεγάλη, τεράστια, που έφτασε στη σιγή, στη γαλήνη, στη μη-επανάστασι.

Κίνησι ιλιγγιώδης που εμφανίζεται ως στάσι. Πυρετώδης δράσι που εσαρκώθη στην απόλυτη ησυχία. Αναζήτησι που ξεπερνά τα ανθρώπινα μέ-τρα και πολιτεύεται στο ανέμελο, στο απλό, στο παιδικό. Παρουσία που φαίνεται απουσία.

Ανεκμετάλλευτα, αστείρευτα κοιτάσματα πνευματικού δυναμισμού στο υπέδαφος της παραδόσεώς μας, όπου δεν έχομε διάσπασι του ατόμου αλλά ανατροπή των όρων τής φύσεως. Πλούτος που αυξάνει διδόμενος. Χαρά που πολλαπλασιάζεται μοιραζόμενη. Ζωή τόσο δυνατή, που φαίνεται θάνατος. Πλησμονή φωτός που, για την υπερέχουσα φανότητα, φαίνεται και λέγεται γνόφος. «Μυστήρια κραυγής» που ξεπερνούν την κλίμακα της ακοής και κοινοποιούνται πολυφθόγγως εν σιγή.

Μια αδελφοσύνη όλων. Όλα τέλειωσαν, και όλα αρχίζουν. Όλα βρίσκονται στη μέση, διακινδυ-νεύουν. Και όλα είναι απολύτως σίγουρα: «Εξήλθεν νικών και ίνα νικήση».

Μέσα από την Ορθόδοξη Εκκλησία βλέπομε την πραγματικότητα ως έχει.

\*\*\*

Πέρασε ο Μεσαίωνας. Ισχυροποιήθηκε ο σχολα-στικισμός. Προχώρησε ο Ρωμαιοκαθολικισμός. Αν-τιμετωπίστηκε ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο κήρυξ τής Χάριτος, ως αιρετικός και πεπλανημένος. Προχώρησε η Δύσι στη φιλοσοφία της. Πραγματοποίησε το πρόγραμμά της. Προόδευσε στη γραμμή: η γνώσι για τη

γνώσι. Έφτιαξε τον τεχνι-κό πολιτισμό, την πιο πεποικιλμένη φυλακή για τον άνθρωπο.

Και επαναστατεί σήμερα η νέα γενιά. Αντι-δρά ο πιο ζωντανός κόσμος στη Δύσι. Λέει «όχι» στον πολιτισμό του. Ζητούν κάτι άλλο, πιο σημαν-τικό, πιο μυστηριακό, που να αφορά και να σέβε-ται τον όλο άνθρωπο. Πάνε πέρα-δώθε.

Φτάνουν μέχρι την άπω Ανατολή, ζητώντας ψυχοσωματική ισορροπία. Πέφτουν οι πολιτισμέ-νοι Ευρωπαίοι θύματα στα χέρια τών μάγων τής Ανατολής, που τους εκμεταλλεύονται και τους υπόσχονται παραδείσους. Και είναι όλα αυτά τα συστήματα και οι θεωρίες από ψυχολογικές υποβολές μέχρις αγυρτίες και δαιμονισμοί. Και έρχον-ται οι γκουρού και δάσκαλοι των συστημάτων στη Δύσι. Κερδίζουν έδαφος στις ψυχές τών νέων. Καταλαμβάνουν εκτάσεις γεωγραφικές, δημιουργ-γώντας «παραδείσους». Και παίρνει ενοχλητικές διαστάσεις το πράγμα.

Από την εμπειρία τής Ορθοδόξου Εκκλησίας φαίνονται όλα καθαρά. Η ματιά και η πείρα τών Πατέρων μας, θείω Πνεύματι κινουμένη, πάει πιο βαθιά απ' ό,τι μπορεί να πάη η οποιαδήποτε ψυ-χολογία.

Οι Πατέρες και το φρόνημα της Εκκλησίας μάς δείχνουν ποια είναι η φυσιολογία τού ανθρωπίνου είναι.

Αν θέλωμε, το ακούμε. Αν δεν θέλωμε, δεν το ακούμε. Οι συνέπειες, όμως, αν το ακούσωμε ή όχι, δεν είναι θέμα τής βουλήσεώς μας, αλλά της μιας φυσιολογίας τής υπάρξεώς μας, που είναι αυτή που είναι, δεδομένη και αμετακίνητη.

Μπορώ να αναπνέω, αν θέλω, από το περιε-χόμενο μιας φιάλης υγραερίου. Δεν μπορώ, όμως, να επιζήσω αναπνέοντας αυτό το αέριο. Τα σπλά-χνα μου είναι πλασμένα για τον ατμοσφαιρικό αέρα. Δεν μπορώ να αλλάξω τη φύσι τους.

Και τα σπλάχνα τού όλου ανθρώπου είναι φτιαγμένα για να αναπνέουν μέσα στον χώρο, στο κλίμα τής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Και μέσα στην ευρυχωρία τής Εκκλησίας μπορεί ο άνθρωπος να πραγματοποιήση τον εαυτό του. Εκεί μπορεί να βλαστήση, να ανθίση, να καρπίση. Να φτάση στη θέωσι.

Για το πιο μεγάλο πρόβλημα, για το πιο τελευ-ταίο, επείγον και σε παγκόσμια κλίμακα απλωμένο, το θέμα τής ανησυχίας τής νέας γενιάς, η ικα-νή να βοηθήση δωρεάν όλο τον κόσμο αποτελεσματικά και βέβαια είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία.

Η ιστορία, η εξέλιξι οδηγεί στην Ορθοδοξία.

Και αν έρχονται σήμερα στο Όρος νέοι άν-θρωποι απ' όλη την Ελλάδα, και αν καταφθάνουν απ' όλο τον κόσμο, είτε για να γίνουν μοναχοί εί-τε για να

βαπτισθούν στο φώς τής Χάριτος, δεν το κάνουν επειδή κάποιος εξωτερικά τους ωθεί, αλλά επειδή μια προσωπική δίψα τούς έλκει. «Από την Εύρώπη γυρίσαμε πεινασμένοι», έγραφε ο Σεφέρης. Πάλι τα παιδιά τής Ευρώπης και όλου του κόσμου μένουν πεινασμένα. Και δικαιολογημένα αντιδρούν και θα αντιδρούν, εν όσω πάνε να τα ταΐσουν με ψευδαισθήσεις και όπια τεχνητών πα-ραδείσων.

Και δικαιώνεται η Ορθόδοξη πίστι και Εκκλη-σία. Αυτή μας έσωσε, όταν ζούσε η Πόλις. Αυτή μας σκέπασε με τη χάρι της, όταν έπεσε η Πόλις. Και σήμερα, που όλος ο κόσμος έγινε μια πόλι, έστω βαβυλώνια, αυτή είναι η μόνη κατάλληλη να μας βοηθήση, σώση, αδελφώση με όλους.

Η Εκκλησία ανέκαθεν σκεπάζει τον λαό, και ο λαός είναι ο φύλαξ τής αληθείας τής Εκκλησίας (Εγκύκλιος Πατριαρχών Ανατολής, 1848). Γι' αυ-τό, όπου βρεθούν στα ξένα, αμέσως θα χτίσουν ένα ναό, και δίπλα το ελληνικό σχολείο. Έτσι ζήσαμε στην Τουρκοκρατία, έτσι ζούμε σήμερα, μέχρι και στην Αυστραλία. Η Εκκλησία μάς βοηθά στην ελευθερία και στη δουλεία, στο χωριό και στην οι-κουμένη. Αντέχει παντού η Ορθοδοξία. Και εν παντί καιρώ και τόπω λειτουργεί άνετα και ελεύ-θερα η ζωή και η αποστολή της.

Το πιο δικό μας, οικείο, απλό, αποδεικνύεται οικουμενικό, καθολικό, που ζητούν όλοι. Αυτό το ίδιο όλους ελευθερώνει και όλους ενώνει· τον κα-θένα διαστέλλει στις διαστάσεις τού παντός. Και όλους συνάγει στο φως τού προσώπου Του.

Στην εποχή τής πάλης των ιδεολογιών η «ιδε-ολογία» που σώζει τον άνθρωπο είναι η λειτουργι-κή μας θεολογία.

\*\*\*

Μήπως έχουμε κάτι ανεκτίμητο, και δεν το κατα-λάβαμε καλά; Μήπως ζητάμε βοήθεια σε ένα το-μέα από εκείνους στους οποίους οφείλομε να δώσωμε εκείνο που ζητάμε;

Μήπως η μικρότητά μας αριθμητικά, γεωγρα-φικά, είναι βοηθητική, για να βρούμε το άλλο μέ-γεθος, το άλλο μεγαλείο, την άλλη δυνατότητα, που βρίσκεται μέσα μας, και πρέπει να κοινωνήσωμεν αυτής και δι' ημών να δοθή παντί τω λαώ, ή πάσι τοις λαοίς; Μήπως αυτό δεν συνέβαινε πάν-τοτε σε τούτο τον τόπο;



Αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί. Όντας έξω από τον κόσμο, βρισκόμαστε κάπως στην καρδιά τού κόσμου. Όντας μακριά από τον κόσμο, δεχόμα-στε τους ανθρώπους απ' όλο τον κόσμο, που έρ-χονται να ανοίξουν την καρδιά τους, το άγνωστο βάθος τους, σε κάποιον που ζη στην έρημο και προσπαθεί να ανήκη μόνο στον Θεό και σε όλους τους αγνώστους αδελφούς του.

Έτσι, γνωρίζομε τον πόνο τον βαθύ και τον ήσυχο λόγο τής εξομολογήσεως του πληγωμένου και ταλαιπωρημένου σημερινού ανθρώπου.

Στο Αγιον Όρος με έναν ιδιαίτερο τρόπο ζουν οι παλιοί Άγιοι, και ακούγεται ο πόνος και ο κλαυ-θμός τής ανθρωπότητας.

Ξέρομε ότι δεν υπάρχει περιθώριο για άλλες δοκιμές· γι' αυτό, σας μιλάμε για πράγματα σίγου-ρα και δοκιμασμένα· για την Ορθόδοξη Εκκλη-σία, που είναι ο ίδιος ο Θεάνθρωπος.

Δεν λέμε απόψεις δικές μας, ούτε διατυπώνο-με γνώμες ατομικές («Λογισμοί θνητών πάντες δειλοί και επισφαλείς αι επίνοιαι αυτών»).

Δεν θεωρούμε κανέναν άλλο κυριότερο αίτιο, ούτε κτυπάμε κανέναν περισσότερο από τον εαυ-τό μας. Δεν χωρίζεται ο εαυτός μας, ούτε η σω-τηρία μας, από τον άλλον αδελφό μας.

Σας λέμε τον λόγο τον σωτήριο της μετανοίας: Μπορούμε να ζήσωμε. Μπορούμε να μην πάρωμε διαζύγιο από τη Χάρι και την όντως ζωή. Τότε οι δοκιμασίες και οι κίνδυνοι όλων των ειδών και των επιπέδων που μας απειλούν έσωθεν και έξωθεν θα μεταβληθούν σε ευλογίες, σε δυνάμεις δημιουργικές. Θα είμαστε ευγνώμονες στους εχθρούς μας, τους οποιουσδήποτε, που μας εξήγειραν σε εγρήγορσι και νήπι, και μας ώθησαν να αξιοποιήσωμε για τον εαυτό μας και για όλο τον κόσμο τα αδαπάνητα κοιτάσματα της πνευματικής ενεργείας που κρύβει το υπέδαφος της Παραδόσεώς μας.

Η Εκκλησία δεν αντιδρά βεβιασμένα και απερίσκεπτα. Αφήνει ελεύθερα τα πράγματα, και τα πάντα οδηγούνται από το Πνεύμα.

Δεν αντιπροσωπεύει μια άποψι, έστω σωστή· έχει την αλήθεια σεσαρκωμένη.

Δεν ενδιαφέρεται για ένα κομμάτι τού ανθρώ-που αλλά για όλον τον άνθρωπο. Ούτε για μερικά κόμματα ανθρώπων, αλλά για την ανθρωπότητα. Γι' αυτό, και ο τελικός λόγος τής Εκκλησίας είναι ο λόγος ο ήρεμος και αδυσώπητος της Αποκαλύψεως. Καθένας ας κινηθή ελεύθερα, ας κάμη τον λογισμό του: «Ο αδικών αδικησάτω έτι και ο ρυ-παρός ρυπαρευθήτω έτι και ο δίκαιος δικαιοσύ-νην

ποιησάτω έτι και ο άγιος αγιασθήτω έτι» (Αποκ. 22, 11). Απ' όλα θα φανερωθή το Ένα.

Η Αποκάλυψη του αγίου Ιωάννου παρουσιάζει ολόγυμνη την αλήθεια των μαινομένων στοι-χείων, των τερατομόρφων θηρίων, που σαλεύουν και απειλούν την οικουμένη, αλλά πάνω απ' όλα βασιλεύει Αυτός που νίκησε τον θάνατο διά του θανάτου. Αυτός επικρατεί· γαληνεύει, ανακεφαλαιώνει και σώζει τα πάντα.

Δεν εξορκίζεται ο δαιμονισμός με δαιμονισμό. Η βία αντιμετωπίζεται με γαλήνη. Οι πάντες θα παλέψουν με το ασθενές, με το Αρνίον «το εστώς ως εσφαγμένον από καταβολής κόσμου», και θα τους νικήση το Αρνίον.

«Μη φοβού, εγώ ειμι ο πρώτος και ο έσχατος και ο Ζών και εγενόμην νεκρός και ιδού ζών ειμι εις τους αιώνας των αιώνων» (Αποκ. 1, 18).

Το μέλλον ανήκει σ' αυτό που ανίσταται εκ του τάφου. Σ' αυτό που δεν φοβάται τον θάνατο, αλ-λά ο θάνατος γίνεται η μήτρα που το κυοφορεί. Αναδύεται εκ του τάφου, από την τελική δοκιμα-σία, νέο, άτρωτο, γεμάτο άδυτο φως.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία και αγωγή έδωσε τη δύναμη στον άγιο Κοσμά, και βλάστησε από τον τάφο του, το σκαμνί του, αυτό το πολύκλωνο δέν-τρο που τρέφει τον λαό. Η ίδια Ορθόδοξη Εκ-κλησία έμαθε στον Μακρυγιάννη να προσεύχεται όπως προσευχόταν, να απαντά και να αντιμετωπίζει τον Ντερνύ και τον Μπραΐμη όπως τους αν-τιμετώπισε, με τον λόγο του, τη χάρι του και τη ζωή του.

Και όλες οι σημερινές δοκιμασίες και ανακα-τατάξεις ανοίγουν νέους δρόμους για το εκ νεκρών αναστάν. Και αυτό μόνο μπορεί να συντροφεύση τον άνθρωπο στις νέες περιπέτειες, αναζητήσεις και φόβους τών επερχομένων.

Ας δώσωμε τη δυνατότητα στα παιδιά να γνωρίσουν τους Πατέρες τής Εκκλησίας, τους με-γάλους Οικουμενικούς Διδασκάλους.

Ας τους δώσωμε τη δυνατότητα να εγκεντρισθούν, σαν νέοι βλαστοί, στο δέντρο που ανήκουν, στην καλλιέλαιον της Παραδόσεώς μας.

Ας τα αφήσωμε να ανάψουν τη λαμπάδα τού είναι τους προσωπικά από το φως τής Αναστάσεως του Κυρίου. Αν αυτό συμβή, τότε καμία απειλή δεν θα μπορέ να σβήση το φως και τη φλόγα τής ζωής αυτής. Κάθε θύελλα, δοκιμασία, θα κά-νη το φως αυτό να λάμψη τηλαυγέστερα και να φωτίζει την υπ' ουρανόν.

Θα μπορούν, έτσι, όλα τα παιδιά να ζήσουν, να χαρούν τη ζωή τους εν Χριστώ Ιησού, εν παντί καιρώ και τόπω. Και ο δικός μας καιρός, ο δύ-σκολος και ζοφερός, και ο δικός μας τόπος, ο μι-κρός και καθαγιασμένος, θα αναδειχθή πάλι πηγή ζωής

και φάρος για τους πολλούς.

«Δεύτε λάβετε φως εκ του ανεσπέρου φωτός και δοξάσατε Χριστόν τον αναστάντα εκ νεκρών».

**ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΙΒΗΡΩΝ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ**

**Πηγή:** [alopsis.gr](http://alopsis.gr)